

จัดระเบียบฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์ 'กล้วยไม้สกุลหวาย'

จุดประกายนักปรับปรุงพันธุ์พืช

ทิศทางเกษตร

ขณะนี้ “กล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย” ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่า ทำให้มีการปรับปรุงพันธุ์เพื่อสร้างความหลากหลายของสายพันธุ์ สนองตอบความต้องการของกลุ่มคนรักกล้วยไม้ทั้งในและต่างประเทศ ขณะเดียวกันข้อมูลเกี่ยวกับสายพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายกลับยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แต่จะรู้เฉพาะบุคคลในวงการนักผสมพันธุ์กล้วยไม้บางกลุ่มเท่านั้น และการบันทึกข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ของกล้วยไม้ที่จัดเป็นฐานข้อมูลจริง ๆ ในช่วงที่ผ่านมา แม้จะมีการบันทึกข้อมูลบ้างแต่ก็ยังไม่ได้นำมารวบรวมจัดทำอย่างเป็นระบบ และมีอีกหลายพันธุ์ที่ยังไม่เคยบันทึกข้อมูลไว้ จึงทำให้การปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายบางพันธุ์ถูกละเลยและสูญเสียโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย

นางจงวัฒนา ทุมศิริคุณ นักวิชาการเกษตร อว. สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร หัวหน้าโครงการวิจัยการจัดทำฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายที่มีการค้าในประเทศไทย กล่าวว่า การศึกษาลักษณะประจำพันธุ์และการบันทึกลักษณะประจำพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายลูกผสม ที่มีการค้าในประเทศไทยเป็นเรื่องจำเป็นและต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพราะฐานข้อมูลจะเป็นหลักฐานอ้างอิงสำคัญในการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ในกล้วยไม้สกุลหวาย เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ซึ่งจะช่วยปกป้องและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของนักปรับปรุงพันธุ์พืชไทยในอนาคต อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้ จะทำให้การพัฒนาสายพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายง่ายขึ้น

จากการสำรวจชนิดและศึกษาลักษณะประจำพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายลูกผสมพันธุ์การค้าในประเทศไทย จำนวน 130 พันธุ์ พบว่าลักษณะทางสัณฐานวิทยาโดยจำแนกจากลักษณะภายนอกในเชิงรูปร่าง ขนาด สีต้น สภาพพื้นผิว รวมถึงลักษณะที่สามารถบันทึกได้มีถึง 117 ลักษณะ ซึ่งพบว่าลักษณะสำคัญที่ใช้ในการจำแนกระหว่างพันธุ์ คือ ลักษณะของช่อดอกและลักษณะของดอก สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบันทึกข้อมูลลักษณะประจำพันธุ์ คือ ช่วงออกดอก ในข้อแรก ๆ ของต้นไม่ควรบันทึกข้อมูล

เพราะการเจริญเติบโตยังไม่คงที่ ความสม่ำเสมอและความคงที่ของพันธุ์ทุกลักษณะควรบันทึกจากจำนวน 10 ต้นขึ้นไป และต้องมีอายุการเจริญเติบโตเต็มที่หรือช่วงอายุประมาณ 2-3 ปี ส่วนข้อมูลอื่น ๆ เช่น ชื่อพันธุ์และประวัติพันธุ์ รวมถึงสภาพแวดล้อมการปลูกเลี้ยงต้องบันทึกอ้างอิงไว้ด้วย โดยผู้บันทึกข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้วัดจะต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากการศึกษาวินิจฉัยแยกพันธุ์โดยพิจารณาจากรูปพรรณสัณฐานภายนอกแล้ว โครงการวิจัยดังกล่าวยังมีการศึกษาลักษณะทางพันธุกรรมของกล้วยไม้สกุลหวายใน

ระดับดีเอ็นเอ (DNA) โดยใช้ไบโอสคาล์แห่งที่ 3-4 จากไบโอมดมาสกัด เพื่อวิเคราะห์ลายพิมพ์ DNA ซึ่งจากการวิเคราะห์ กล้วยไม้สกุลหวาย 70 พันธุ์ ซึ่งเป็นที่นิยมในตลาดกล้วยไม้ พบว่าสามารถตรวจสอบแถบ DNA ได้ทั้งหมด 286 ตำแหน่ง โดยมีตำแหน่งที่แสดงความแตกต่าง 269 ตำแหน่ง และตำแหน่งที่เหมือนกัน 17 ตำแหน่ง อีกทั้งยังพบว่า กลุ่มพันธุ์ที่ทำการศึกษาที่มีความใกล้ชิดทางพันธุกรรมในระดับตั้งแต่ 97-80% สามารถแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม ทั้งนี้ ในแต่ละกลุ่มยังสามารถจัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อยอีก ขณะนี้กรมวิชาการเกษตรได้รวบรวมฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์กล้วย

ไม้สกุลหวายที่มีการค้าในประเทศไทย มาจัดทำฐานข้อมูลการบันทึกลักษณะประจำพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายกว่า 1,000 เล่ม เพื่อแจกให้กับนักปรับปรุงพันธุ์ พร้อมกันนี้ยังจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อนำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสืบค้นข้อมูลให้รวดเร็วและสะดวกต่อผู้ใช้ ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพันธุ์กล้วยไม้ต่อไป หากสนใจและต้องการทราบระบบฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวาย สามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร โทรศัพท์ 0-2579-0583 หรือ 0-2940-5327.